

Дејан М. Танић
Историјски архив
„Средње Поморавље”
Јагодина

УДК 373.54:37]-057.874(497.11)"1912/1918"(049.32)
373.54:37]-057.175(497.11)"1912/1918"(049.32)
Примљен: 23. октобар 2018.
Прихваћен: 20. новембар 2018.

УЧИТЕЉИ ЗА НЕЗАБОРАВ

Нинослав Станојловић, *Поменик учитеља – некадашњих ученика Мушке учитељске школе јагодинске појинулих и умрлих у рајоновима Србије 1912–1918. године*, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, 2018, 142 стр.

Историја просвете, у свеобухватном смислу, дефинитивно представља најзначајнији сегмент историје једног друштва. Кроз развој образовања (у сваком смислу те речи) сублимирана је целокупна историјска вертикала једне цивилизације. Због тога је историја просвете, као материја и предмет историографског проучавања, структурално сложена, веома слојевита и изузетно захтевна за истраживање.

У широј али и у стручној јавности, под историјом просвете обично се подразумевају монографије о образовним установама или научни радови о развоју (кроз историју) школских програма свих нивоа. Међутим, како сваку институцију чине, пре свега, људи, најважнији део било ког сегмента историје просвете представљају, заправо, резултати истраживања биографија (професионалних, али и приватних) свих оних људи који су били носиоци просветног развоја.

Истраживање и писање биографија на историографски начин само по себи представља изузетно захтеван, сложен, дуготрајан, систематичан и напоран посао. Није могуће брзо и лако сакупити све податке који ће, макар у основним цртама, представити једну личност, у приватном и професионалном погледу. За такво истраживање неопходно је сакупити велики број података из најразличитијих извора, од архивске грађе, службене документације, литературе, новинских чланака, па све до, на пример, усмених сведочења. Истражити, саставити и представити биографију само једне особе прилично је захтевно и осетљиво, па се онда може замислити колико је напора, упорности и знања потребно да се напише читава једна збирка биографија.

Поменик учишћеља – некадашњих ученика Мушке учишћељске школе јагодинске јојинулих и умрлих у рајовима Србије 1912–1918. Јодине представља најбољи пример збирке биографија, израђене по свим строгим правилима историографије, уз коришћење изузетно обимног научног апарата. Проф. Нинослав Станојловић, историчар, знаменити просветни радник и дефинитивно најбољи познавалац нововековне јагодинске историје, истражио је и саставио биографије 75 учитеља, некадашњих ученика Мушке учитељске школе у Јагодини, из свих крајева тадашње Србије, који су погинули у балканским ратовима и Првом светском рату. Као што је већ наведено, уз сваку биографију представљен је изузетно обиман и садржајан научни апарат, као резултат коришћења значајног корпуса различитих историјских извора и литературе.

За израду овакве историографске публикације Нинослав Станојловић је користио велики број докумената – необјављених историјских извора (архивска грађа) из централних (Архив Србије и Архив Југославије) и регионалног архива „Средње Поморавље” у Јагодини, као и објављене историјске изворе (збирке докумената, службене ратне дневнике, годишње извештаје и сл.), стручну литературу (монографије, расправе, чланке итд.) и периодику (новине и часописи). Да би се испоштовао овакав, стриктно истраживачки начин, приступ и метод рада, поред упорности, марљивости, систематичности и стрпљења, неопходно је и огромно научно и истраживачко знање и искуство, које проф. Нинослав Станојловић доказано поседује.

Већ на први поглед, уочава се да *Поменик* никако не представља само један од специфичних радова, који би по некој форми и тематици могли да се сврстају у најшири оквир историје просвете, већ и својеврсни, сликовити пресек једног круцијално значајног периода српске историје – ратова 1912–1918.

Ова вредна студија, по природи и структури истраживачког процеса који је довео до њене реализације, као и по свом садржају, представља обимну и богату збирку важних података и чињеница. Нема сумње да приказана публикација, која је плод ауторове богате емпирије и ерудиције значајно обогаћује не само локалну већ и националну историографију, и то не само у сегменту историје просвете, већ и шире.